

2009D47988

29 544

Nr. XXXXX

Arbeidsmarktbeleid

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 2009

In de algemene commissie voor Jeugd en Gezin bestond er bij enkele fracties behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen aan de minister voor Jeugd en Gezin over de brief van 1 september 2009 inzake plan van aanpak arbeidsmarkt jeugdzorg (29 544, nr. 202).

De op 6 oktober 2009 toegezonden vragen zijn met de door de minister bij brief van 2009 toegezonden antwoorden hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de algemene commissie voor Jeugd en Gezin,
Heijnen

Adjunct-griffier van de algemene commissie voor Jeugd en Gezin,
Sjerp

- I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties
- II. Reactie van de minister

I. VRAGEN EN OPMERKINGEN VANUIT DE FRACTIES**– Vragen en opmerkingen van de CDA-fractie**

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de minister inzake plan van aanpak arbeidsmarkt jeugdzorg. Genoemde leden hechten veel belang aan een vitale arbeidsmarkt in de jeugdzorg. Te vaak, en ook nu weer in deze brief, worden de jeugdzorg, de jeugdgezondheidszorg, de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) en andere vormen van jeugdpreventie, jeugdondersteuning en jeugdzorg uit elkaar getrokken. Dit om duidelijk te maken wie waar voor verantwoordelijk is, en zodat duidelijk wordt hoe de geldstromen en verantwoordingsstromen lopen. Maar deze praktische afbakening heeft als gevolg dat de samenhang verloren dreigt te gaan. Genoemde leden vragen of deze benadering geen tekort doet aan de reikwijdte van het probleem en de uitdagingen die er liggen. Wat volgens deze leden broodnodig is, is een integrale visie op de arbeidsmarkt in de totale keten van jeugdgezondheidszorg en jeugdzorg. Is de minister van plan deze integrale visie te geven? Over de brief hebben de leden van de CDA-fractie nog een aantal specifieke vragen. Opvallend is dat het aandeel van medewerkers boven de 50 jaar in de justitiële jeugdzorg aanmerkelijk lager ligt dan in andere sectoren. Genoemde leden willen graag weten hoeveel junioren er werkzaam zijn in de justitiële jeugdinrichtingen ten opzichte van de andere sectoren. De exacte cijfers met betrekking tot de arbeidsmarkt voor de justitiële Jeugdzorg zijn niet beschikbaar. Hoe is dit mogelijk, aangezien justitiële inrichtingen zich over van alles uitgebreid bij het ministerie moeten verantwoorden? Op welke manier gaan justitiële jeugdinrichtingen zich meer richten op Hbo-personeel en is hier geld voor? In de justitiële jeugdinrichtingen is er sprake van taakherschikking en functiedifferentiatie. In de rest van de jeugdzorg is hier echter nog geen sprake van. Wanneer wordt dit ook voor deze medewerkers ingevoerd? In figuur 1 op pagina 4 worden niet de gedragswetenschappers en psychiaters dan wel jeugdartsen genoemd. Hoeveel wetenschappelijk opgeleide hulpverleners zijn er werkzaam in de jeugdzorg? Een belangrijke reden voor uitstroom is het gebrek aan loopbaanperspectief. Hoe wordt dit verbeterd voor zowel hoger opgeleide als lager opgeleide medewerkers van bureau jeugdzorg, aangezien zij in dit verband niet apart worden genoemd. Hoe groot is de uitstroom van beroepsbeoefenaars in de jeugdzorg en de jeugdgezondheidszorg naar het jeugd- en jongerenwerk en naar de Centra voor Jeugd en Gezin? Opvallend is dat de uitstroom van met name beginnende beroepsbeoefenaars groot is. Is ook duidelijk wat de redenen zijn van deze beginnende beroepsbeoefenaars? Is er een verschil met de redenen van de ervaren beroepsbeoefenaars? In welke beroepsgroep en niveau is de meeste uitval? Hoe zit dit met wetenschappelijk opgeleide beroepsbeoefenaars? Hoeveel beroepsbeoefenaars beginnen voor zichzelf, zo vragen deze leden.

Kan de minister uiteenzetten wat er gebeurt ten aanzien van de bescherming van de beroepsbeoefenaars in de gesloten jeugdzorg? Zijn de protocollen en faciliteiten op de doelgroep van deze inrichtingen aangepast?

De minister spreekt op pagina 6 over «voldoende stageplaatsen» en «goede begeleiding». Wat verstaat de minister onder «voldoende» en «goede»? Is het eenvoudig om kwalitatief interessante stageplekken te

vinden in de jeugdzorg? Hoe wordt door de beroepsbeoefenaren in opleiding de aansluiting tussen «opleiding – werk» beoordeeld? Tevens staan op pagina 6 de lopende initiatieven opgesomd om een gezond werkklimaat te bevorderen. Daar staat onder meer dat de caseload in de gezinsvoogdij op dit moment is verlaagd tot gemiddeld één gezinsvoogdijwerker op vijftien cliënten. Is dit een gewogen gemiddelde? Het gemiddelde per gezinsvoogdijwerker wijkt af van de reactie van de MOgroep op Prinsjesdag waarin zij toelichten dat er weinig geld beschikbaar is voor jeugdbescherming waardoor bureau jeugdzorg onvoldoende gezinsvoogden kan inzetten. Al in 2007 is een convenant afgesloten dat een lagere caseload mogelijk moest maken, het zogenaamde Deltaplan Gezinsvoogdij. Volgens de MOgroep konden de bureaus jeugdzorg tot nu toe het Deltaplan uitvoeren door te bezuinigen op andere taken en doordat de provincies incidenteel financieel bijsprongen. In 2010 zullen deze middelen wegvallen, waardoor de caseload van de gezinsvoogden weer stijgt. De leden van de CDA-fractie vernemen graag van de minister of hij dit beeld dat door de MOgroep wordt geschetst erkent als een realiteit.

Krijgen de beroepsbeoefenaren in de jeugdzorg voldoende gelegenheid om in een team te werken, zodat zij bijvoorbeeld over dilemma's in de praktijk kunnen overleggen?

In de CAO jeugdzorg is in 2007 afgesproken om de werkdruk aan te pakken. Graag vernemen genoemde leden hoe de werkdruk wordt aangepakt, graag met een voorbeeld. Op pagina 6 wordt gesproken over het verminderen van de regeldruk met 25%. Hoe gaat de minister dit gaan monitoren en is er een nulmeting geweest? Hoe wordt een «ervaren» regeldruk gewogen? Deze leden vragen of duidelijk is waar die regeldruk vandaan komt. Kan de minister een update geven hoe het staat met het project «vermindering ervaren regeldruk in de jeugdzorg»?

Op pagina 8 van de brief spreekt de minister over de afspraak met de hogescholen om de opleidingen meer toe te spitsen op het werken in een gedwongen kader. Zijn de huidige Hbo-opleidingen niet te «breed» georiënteerd? Is differentiatie gewenst dan wel noodzakelijk? Geldt het «toespitsen» ook voor Mbo-opleidingen respectievelijk de wetenschappelijke opleidingen? Kan tevens een schets worden gegeven van initiatieven zoals masteropleidingen die afgestudeerden verder kunnen bekwalen in bepaalde disciplines?

Voorts wordt op pagina 8 van de brief toegelicht dat het stagefonds wordt geïntensiveerd. Was er een probleem met het stagefonds, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Zo ja, dan ontvangen zij graag een analyse van de huidige situatie met de daarbij behorende cijfers. Hoeveel gaat een dergelijke intensivering kosten en waar wordt deze financiële ruimte gevonden?

De minister licht toe een vervolg te willen geven aan het «Actieplan Professionalisering Jeugdzorg». Genoemde leden juichen deze actie van harte toe. Ook het «Meestergeselsysteem» krijgt steun van deze leden. Dit gaat over «de vorm». Is duidelijk wat er daadwerkelijk nodig is aan competenties in de jeugdzorg? Is duidelijk hoe de beroepenstructuur in de jeugdzorg er uit ziet en hoe het er uit zou moeten zien? Op welke wijze wordt de nodige beroepsstructuur gekoppeld aan de opleidingsstructuur? Er wordt op pagina 9 van de brief gesproken over de versterking van het regionale arbeidsmarktbeleid. Er is nauwelijks samenwerking op dit punt binnen de jeugdzorg. De leden van de CDA-fractie vragen wat de oorzaak is van deze slechte afstemming tot nu toe. Wat zijn de barrières geweest? En passant wordt op pagina 9 opnieuw een werkgroep aangekondigd. Wat gaan deze mensen precies doen en wat zijn de kosten?

– Vragen en opmerkingen van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het plan van aanpak arbeidsmarkt jeugdzorg. Genoemde leden zijn van mening dat de kwaliteit in de jeugdzorg gewaarborgd kan worden door de inzet van voldoende en professionele personeelsleden. Daarnaast zijn deze leden van mening dat de arbeidsparticipatie op gemeentelijk niveau ook betrokken had kunnen worden bij de brief van de minister. Op gemeentelijk niveau wordt namelijk de nadruk gelegd op preventie. Met andere woorden: jeugd- en jongerenwerk moet ervoor zorgen, dat er minder kinderen in de reguliere jeugdzorg terechtkomen. Waarom heeft de minister de arbeidsparticipatie op gemeentelijk niveau achterwege gelaten?

In de brief laat de minister in een tabel zien wat de algemene arbeidsmarktkenmerken zijn. Waarom is in justitiële jeugdinrichtingen het aandeel 50-plussers lager dan in andere sectoren? Daarnaast heeft de minister in de brief de kenmerken van het werkklimaat beschreven. Aan de ene kant geven medewerkers aan dat zij het werk zwaar vinden. Aan de andere kant staat in de brief beschreven dat er in de reguliere jeugdzorg grote autonomie wordt toegekend aan het personeel. Is er een samenhang tussen het zware werk en deze autonomie? Met andere woorden, is het in de reguliere jeugdzorg zwaar vanwege de autonomie? Bovendien vragen deze leden waardoor het komt dat het ziekteverzuim in de justitiële jeugdzorg hoger is dan in de reguliere jeugdzorg.

Er zijn lopende initiatieven om de werkdruk aan te pakken. De leden van de PvdA-fractie zijn benieuwd naar de maatregelen die de minister gaat treffen om de werkdruk in de jeugdzorg te verminderen, graag een toelichten van de minister op dit punt.

– Vragen en opmerkingen van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie maken zich al geruime tijd zorgen over de uitstroom van ervaren jeugdhulpverleners uit de jeugdzorg en over de moeite die jeugdzorginstellingen hebben om goede en ervaren krachten binnen te krijgen en te houden. Willen we goede zorg leveren aan gezinnen, dan is het van groot belang dat we er alles aan doen om voldoende goede jeugdhulpverleners in de sector te krijgen en te behouden. Het is dan ook goed dat de minister een eerste aanzet maakt tot verbetering van de arbeidsmarkt in de jeugdzorg.

Een belangrijke oorzaak van de uitstroom van veel jeugdhulpverleners en het hoge ziekteverzuim is de gigantische werkdruk in de jeugdzorg. Deze leden hebben de minister meerdere malen gewezen op de enorme bureaucratie en het georganiseerd wantrouwen in de jeugdzorg. Willen we onze jeugdhulpverleners serieus nemen, dan moet hier iets aan veranderen. De minister geeft aan dat hij dit probleem aanpakt door het project «Vermindering ervaren regeldruk in de jeugdzorg». Kan de minister uiteenzetten of is onderzocht hoe groot de gemiddelde registratiedruk momenteel is in de jeugdzorg? Zo ja, hoe groot is deze en hoe gaat de minister ervoor zorgen dat de ervaren regeldruk onder jeugdhulpverleners in 2011 teruggebracht is met 25%? Geldt dit voor alle jeugdhulpverleners in de jeugdzorg? Kan de minister toelichten of de gemiddelde regeldruk al is verminderd onder jeugdzorgwerkers? Zo ja, met hoeveel en hoe is dit gemeten?

Wat de leden van de SP-fractie niet begrijpen is hoe de minister de ervaren regeldruk onder jeugdhulpverleners wil verminderen wanneer de begrijpelijkheid van formulieren voor cliënten wordt aangepast en de cliëntvriendelijkheid in de jeugdzorg wordt verbeterd. Wat levert dit op aan vermindering van ervaren regeldruk voor de jeugdhulpverlener? Genoemde leden zijn van mening dat de cliënttevredenheid in de jeugdzorg moet verbeteren. Maar zij begrijpen niet hoe deze punten, de

twee (van de 4) grote pijlers in het project vermindering ervaren regeldruk, moeten zorgen voor vermindering van de ervaren regeldruk voor jeugdhulpverleners. Kan de minister een toelichting geven op dit punt?

Waar deze leden zeer verheugd over zijn, is dat in de CAO Jeugdzorg is afgesproken om de werkdruk aan te pakken. Hoewel de bekendheid van deze CAO aanpassing groot is, zijn maar bij 25% van de organisaties concrete afspraken gemaakt tussen directie en de ondernemingsraad. Kan de minister uiteenzetten wat die afspraken inhouden? Hoe komt het dat bij maar liefst 20% (1 op de vijf) van de organisaties het helemaal niet lukt om tot afspraken te komen? Hoe wordt ervoor gezorgd dat hier wel afspraken worden gemaakt? Welke rol heeft de minister hierin of kan hij hierin spelen?

De minister geeft aan dat de werkdruk is verminderd doordat in de gezinsvoogdij de caseload is verlaagd tot gemiddeld 1 gezinsvoogdijwerker op 15 cliënten. Deze leden zijn van mening dat dit inderdaad een verbetering is van de situatie daarvoor. Maar deelt de minister ook de mening dat door de Deltamethode gezinsvoogdijwerkers er veel extra registratiewerk bij hebben gekregen? Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat gezinsvoogdijwerkers minder hoeven te registreren?

Uit werkbezoeken die genoemde leden hebben afgelegd bij diverse jeugdzorginstellingen hebben zij de indruk gekregen dat voornamelijk de bureaus jeugdzorg moeite hebben met het binnenhalen en het behouden van (ervaren) jeugdhulpverleners. Ook de minister erkent dat dit een knelpunt is. Een veelgehoorde klacht van ouders is dat zij vaak te maken hebben met onervaren en jonge gezinsvoogden. Wat is de gemiddelde leeftijd van een gezinsvoogdijwerker? Kan de minister dit percentueel specificeren in leeftijdsgroepen? Hoeveel ervaring heeft de gemiddelde gezinsvoogd in de jeugdzorg? Kan dit percentueel worden gespecificeerd in ervaringsjaren? Kan de minister uiteenzetten hoe lang een jeugdhulpverlener gemiddeld bij bureau jeugdzorg in dienst is? Kan de minister dit ook specificeren in leeftijdsgroepen en ervaringsjaren?

Veelgehoorde klacht van jeugdhulpverleners is dat zij te weinig doorgroei-mogelijkheden hebben. Hoe staat de minister tegenover het idee om in de CAO ook ervaringsjaren op te nemen en zo ook doorgroei-mogelijkheden te creëren? Hoe staat de minister tegenover het idee om een functie jeugdzorgwerker junior en jeugdzorgwerker senior te creëren, waardoor ook ervaren krachten doorgroei-mogelijkheden hebben en het aantrekkelijker is om in de jeugdzorg te blijven werken.

Er zijn twee problemen met betrekking tot de arbeidsmarktproblematiek in de jeugdzorg waar de minister niet tot nauwelijks over spreekt. De leden van de SP-fractie krijgen steeds vaker te horen dat het lastig is om in de jeugdhulpverlening aan GZ-geschoold (gezondheidszorgpsycholoog) personeel te komen. Vanwege de aanpassing van de Wet op de jeugdzorg is de vraag naar GZ-psychologen groter geworden dan het aanbod. Veel beslissingen mogen wettelijk echter alleen door een GZ-psycholoog genomen worden zoals de beslissing of een kind wel of niet gesloten geplaatst moet worden. Het behalen van de GZ-registratie is door de enorme kosten en het beperkte aantal erkende praktijkinstellingen voor een kleine groep psychologen, orthopedagogen en gezondheidswetenschappers mogelijk. Wat gaat de minister doen om dit te verbeteren?

Voorts laat de minister het imagoprobleem in de jeugdzorg in zijn brief onbesproken. Deze leden zijn van mening dat het imago van de jeugdzorg en de jeugdzorgwerkers grondig verbeterd moet worden. Zij hebben al eerder gepleit voor een actieplan. In de media wordt de jeugdzorg vaak negatief afgeschilderd. Opvallend daarbij is dat jeugdzorginstellingen en jeugdhulpverleners om privacy redenen vaak niet in de media hun kant van het verhaal uitleggen. Hierdoor kan er een vertekend beeld van de

jeugdzorg ontstaan. Is de minister bereid om te kijken hoe hij dit kan verbeteren en hoe gaat de minister het imago van de jeugdzorg verbeteren?

Tot slot willen de leden van de SP-fractie graag weten hoe lang het nog gaat duren voordat de jeugdzorg een goedwerkend tuchtcollege heeft? Hoe staat het met het ontwikkelen van tuchtrect voor werkers in de jeugdzorg?

– Vragen en opmerkingen van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het Plan van aanpak arbeidsmarkt jeugdzorg. Zij zijn verheugd dat de minister de aangenomen motie Dezentjé Hamming-Bluemink¹ hiermee uitvoert. Genoemde leden zijn van mening dat de minister op een goede manier tegemoet gekomen is aan de uitspraak van de Kamer en dat de urgentie van mogelijke toekomstige problemen op de arbeidsmarkt in de jeugdzorg zowel door de minister als door de Kamer gevoeld wordt. De leden van de VVD-fractie hebben nog wel een aantal vragen en opmerkingen naar aanleiding van het plan.

Kan de minister precies uiteenzetten hoe de verantwoordelijkheid is geregeld tussen de minister voor Jeugd en Gezin, de minister van Justitie, de provincies en de grootstedelijke regio's ten aanzien van de verantwoordelijkheden bij de diverse instellingen genoemd op pagina 2 onder kopje 1. De formulering zoals er nu staat roept vragen op over welke verantwoordelijkheden het precies gaat en over de persoon of instantie die de uiteindelijke beslissing neemt.

De Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) zijn bij dit plan van aanpak nog niet meegenomen. De minister geeft aan dat dit is omdat zij vaak gebruik maken van samenwerkingsverbanden en detacheringconstructies. Zoals deze leden het begrijpen, komen de mensen die via dergelijke constructies bij de CJG's werken juist bij de instellingen genoemd op pagina 2 onder kopje 1 vandaan. Daar is de minister nu juist wel voor verantwoordelijk. Kan de minister uiteenzetten hoe deze verhoudingen precies liggen? Hoeveel mensen verwacht de minister op termijn werkzaam zijn binnen de CJG's?

Op pagina 3 geeft de minister aan dat er totaal 34 000 mensen in de jeugdzorg werken. Vallen de mensen die in de CJG's werken hier wel of niet onder? Vallen de 34 000 mensen ook onder het kopje «Zorg en Welzijn»?

Wat is de vergelijking met de «reguliere» Nederlandse arbeidsmarkt ten aanzien van het punt van de 13% uitstroom, zoals op pagina 5 genoemd? Van de uittredende gezinsvoogden noemt 60% de werkdruk de belangrijkste reden voor vertrek. Kan de minister toelichten of dit een gevoel is dat onder de gezinsvoogden leeft of dat de werkdruk ook objectief vast te stellen is? Zijn er bijvoorbeeld grote verschillen in het aantal gezinnen waar zij werkzaam zijn per regio? Hebben de reeds lopende initiatieven om de door werknemers ervaren werkdruk terug te dringen, zoals de minister op pagina's 6 en 7 schetst resultaat geboekt? Is het gevoel van de werkdruk onder de professionals inderdaad verminderd? Wat zijn de resultaten van de genomen initiatieven op de gebieden van toekomstige instroom en behoud van personeel?

De leden van de VVD-fractie zijn verheugd dat het stagefonds, waar zij in het verleden voor gepleit hebben, wordt uitgebreid naar de justitiële jeugdzorginstellingen en willen de minister hiervoor complimenteren. Tot slot willen deze leden de minister verzoeken om bij de periodieke rapportages aan de Kamer ook aandacht te besteden aan mogelijke toekomstige tekorten, zoals bijvoorbeeld ook bij medisch specialisten gebeurd. Deze analyse zit waarschijnlijk in de versterking van het arbeidsmarktonderzoek (pagina 9), maar dit blijkt niet voldoende uit de brief. Graag vragen genoemde leden voor dit specifieke punt aandacht.

¹ Kamerstuk 31 700 XVII, nr. 15.

II. REACTIE VAN DE MINISTER